

arrest

IN NAAM DES KONINGS

GERECHTSHOF ARNHEM-LEEWARDEN

locatie Arnhem

afdeling civiel recht

zaaknummer gerechtshof 200.122.033
(zaaknummer rechtbank 284686)

arrest van de zesde kamer van 8 juli 2014

in de zaak van

de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
ACS Systems B.V.,
gevestigd te Oosterhout,
appellante in het principaal hoger beroep,
geïntimeerde in het incidenteel hoger beroep,
hierna: ACS,
advocaat: mr. M.A. Mak,

tegen:

de besloten vennootschap met beperkte aansprakelijkheid
Terwa B.V.,
gevestigd te IJsselstein,
geïntimeerde in het principaal hoger beroep,
appellante in het incidenteel hoger beroep,
hierna: Terwa,
advocaat: mr. F.A.M. Knüppe.

1. Het geding in eerste aanleg

Voor het geding in eerste aanleg verwijst het hof naar de inhoud van de vonnissen van 17 november 2010, 22 februari 2012 en 14 november 2012 die de rechtbank Utrecht tussen ACS als eiseres en Terwa als gedaagde heeft gewezen.

2. Het geding in hoger beroep

2.1 Het verloop van de procedure blijkt uit:

- de dagvaarding in hoger beroep d.d. 4 februari 2013,
- de memorie van grieven, met producties,
- de memorie van antwoord/tevens van incidenteel hoger beroep, met producties,
- de memorie van antwoord in incidenteel hoger beroep, met productie,
- de pleidooien overeenkomstig de pleitnotities d.d. 3 december 2013. Hierbij is akte verleend van de producties 49 tot en met 51 die bij bericht van 19 november 2013 door ACS zijn ingebracht, evenals van de over en weer overgelegde kostenoverzichten.

2.2 Na afloop van de pleidooien heeft het hof arrest bepaald.

3. De vaststaande feiten

3.1 Het hof gaat in hoger beroep uit van de feiten zoals beschreven in de rechtsoverwegingen 2.1 tot en met 2.14 van het (bestreden) vonnis van 22 februari 2012. Voor zover onder de **grievens 1 en 2** van ACS wordt betoogd dat de rechtbank de feiten onvolledig heeft vastgesteld, zal het hof hierna met inachtneming van die grief – voor zover de aanvulling niet is betwist en voor zover van belang – de feiten aanvullen. In zoverre heeft ACS bij een verdere bespreking van die grieven geen belang meer. Voor het overige zal het hof – voor zover voor de beoordeling van belang – onder 4 ingaan op de onder deze grieven aangevoerde stellingen.

3.2 ACS is een fabrikant en ontwikkelaar van afneembare trekhaaksystemen. ACS is volgens haar inschrijving in het handelsregister van de Kamer van Koophandel op 27 december 2001 opgericht door haar statutaire bestuurder de heer A. van Strien (hierna: Van Strien).

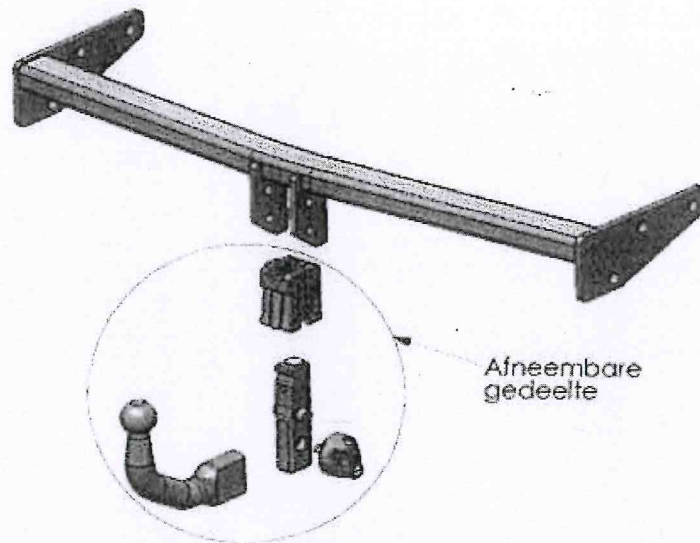
3.3 ACS levert haar verticale trekhaak (model V1) en haar horizontale trekhaak (model H1) als halffabricaten aan trekhaakfabrikanten. Deze trekhaakfabrikanten bouwen deze systemen in complete (voertuigspecifieke) trekhaken. Deze door de trekhaakfabrikanten gefabriceerde complete trekhaken worden vervolgens door de trekhaakfabrikanten (onder een door de trekhaakfabrikant gegeven naam) geleverd aan autofabrikanten, auto-importeurs en inbouwers (fitters).

3.4 Terwa is volgens haar inschrijving in het handelsregister van de Kamer van Koophandel op 16 november 1998 opgericht. Zij richt zich op de markt voor metaalbewerking. Net als ACS produceert Terwa afneembare horizontale en verticale trekhaken die zij, evenals ACS als halffabricaten aan trekhaakfabrikanten levert.

3.5 Naast de afneembare trekhaken van Terwa en ACS zijn er in de markt ook andere afneembare trekhaken beschikbaar, waaronder de systemen van Monoflex, GDW, Brink, MVG, Westfalia, Alko, Oris en Bosal.

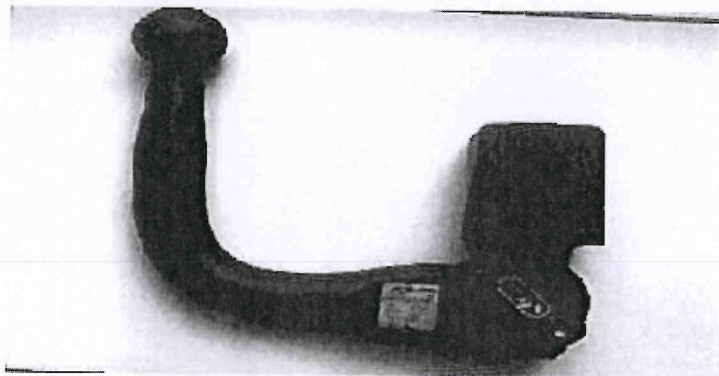
3.6 De afneembare trekhaken van ACS en Terwa bestaan beide uit:

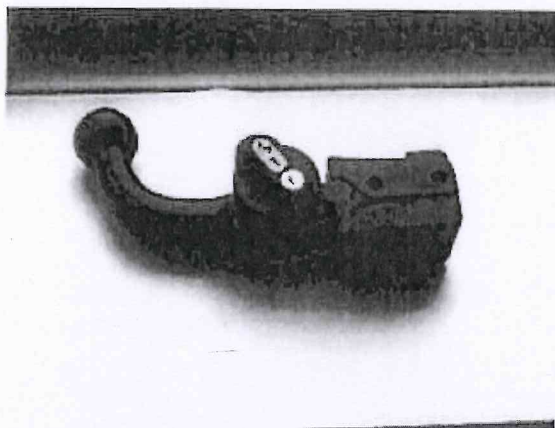
- een kogelstang waaraan de aanhanger wordt bevestigd. Deze heeft een naar boven toe gebogen ronde vorm met aan de bovenzijde een gestandaardiseerde bol of kogel. Aan het andere uiteinde van de kogelstang bevindt zich een koppelstuk,
- het koppelstuk, dat bij de horizontale trekhaak van ACS en Terwa met de kogelstang één metalen geheel vormt. Bij de verticale trekhaken van ACS en Terwa zijn het koppelstuk en de lasverbinding met elkaar verbonden door een lasnaad.
- een opnamehuis waarin het koppelstuk bij het koppelen van de kogelstang wordt gestoken, waarna de koppeling en vergrendeling automatisch plaatsvindt. Het opnamehuis is vast verbonden aan het trekhaakframe van de trekhaakfabrikant.
- de bedieningsknop, die zich bevindt op het koppelstuk en dient voor het loskoppelen van het systeem van de complete trekhaak.

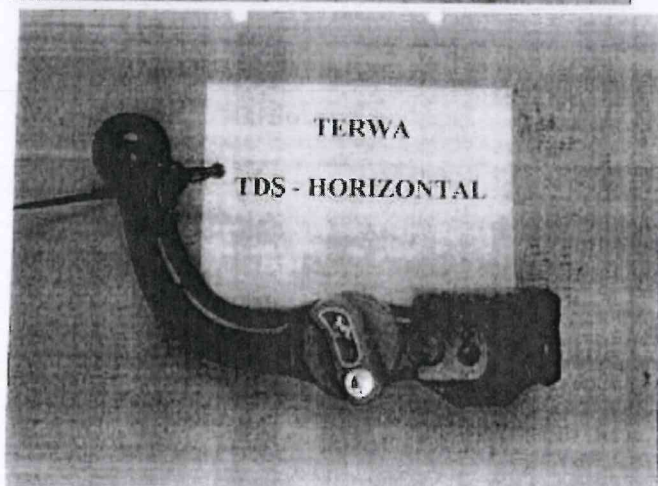
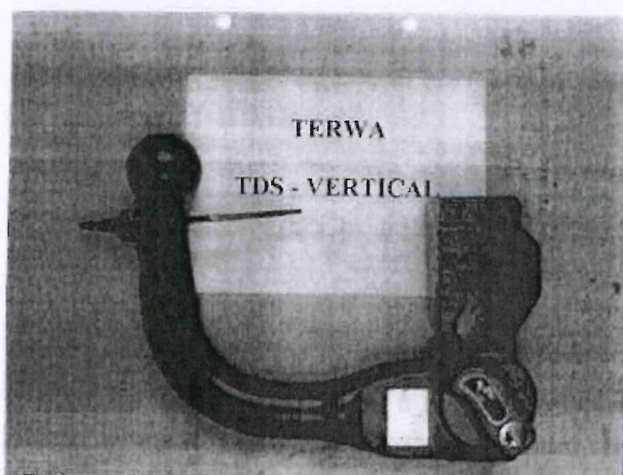
3.7 Bij een horizontaal systeem wordt de kogelstang horizontaal in het opnamehuis geschoven. Bij een verticaal systeem gebeurt dat verticaal.

3.8 Op de hierna volgende foto's zijn de in deze zaak relevante verticale en horizontale en trekhaken van ACS weergegeven. In de door ACS gefabriceerde trekhaakstangen zijn duidelijk leesbaar de letters "ACS" gestanst.

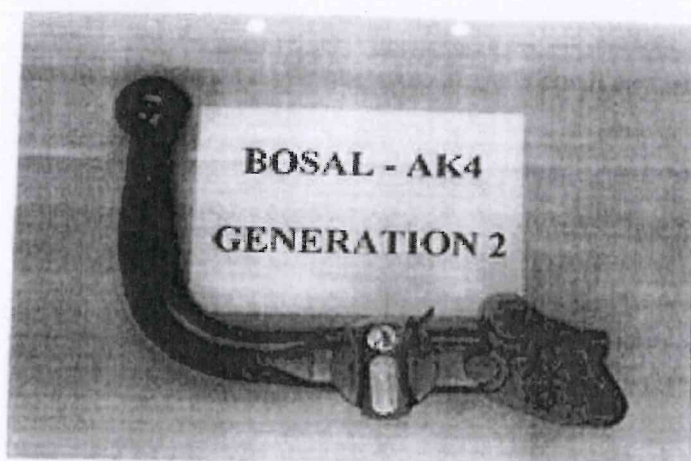

3.9 De door Terwa geproduceerde trekhaken zien er als volgt uit:

3.10 Van Strien (ACS) was in de jaren '90 in dienst bij Bosal en aldaar betrokken bij de ontwikkeling door Bosal van de in samenwerking met Terwa ontwikkelde navolgende afneembare trekhaken:

- AK4 (horizontaal)
- AK6 (verticaal)

Bosal heeft deze trekhaken eerder vervaardigd en op de markt gebracht dan ACS haar afneembare trekhaken model V1 en H1.

3.11 In december 2006 is een geschil ontstaan tussen ACS en een aantal van haar werknemers. Deze werknemers hebben ontslag genomen en zijn vervolgens direct in dienst getreden bij Terwa.

3.12 Bij dagvaarding van 1 oktober 2007 heeft ACS Terwa in kort geding gedagvaard in een procedure voor de voorzieningenrechter van de rechtbank Utrecht en (onder meer)

gevorderd dat Terwa wordt veroordeeld om verdere inbreuk op de auteursrechten van ACS op haar afneembare trekhaken (ACS-systeem) te staken en gestaakt te houden. Bij vonnis van 9 november 2007 heeft de voorzieningenrechter in conventie de vorderingen van ACS afgewezen. In reconventie heeft de voorzieningenrechter onder meer het volgende beslist:

" 6.4. verbiedt ACS om zich verder onrechtmatig uit te laten over Terwa c.s. en/of de bedrijfsvoering van Terwa c.s., waaronder begrepen het doen van mededelingen die de strekking hebben dat de afneembare trekhaaksystemen van Terwa c.s. inbreuk maken op aan haar toekomende rechten van intellectuele eigendom en dat Terwa bij de vervaardiging van haar afneembare trekhaaksystemen op onrechtmatige wijze gebruik maakt van de ervaring en knowhow van voormalige werknemers van ACS,

(...)

6.7. bepaalt dat ACS voor iedere keer dat zij geheel of gedeeltelijk in strijd handelt met het onder 6.4 (...) bepaalde, aan Terwa c.s. een dwangsom verbeurt van EUR 25.000,00 en een dwangsom van EUR 2.500,00 per dag dat de overtreding voortduurt, dit alles tot een maximum van EUR 750.000,00."

3.13 Op 7 januari 2009 heeft Van Strien een e-mail gestuurd aan twee medewerkers van het Spaanse bedrijf Aragon, waarin onder meer het volgende is vermeld:

" (...) In the meantime we have discussed the matter and we have a few questions. You referred to "other competitors" in the market. We both know that you are not referring to decent and competent competitors, because those are all more expensive than ACS.

You know that the prices of them are not based on fair marketing considerations but just on snatching the customers from ACS. In the past you have told me that you would not do business with them. Did you change your mind now?

A more important question is the matter of the exclusivity. You said that this was so important to you that you would immediately stop the business with ACS in the case we would sell one system to another competitor in Spain. My question is now, how can you then buy from Terwa if they are already selling to Urbeni? Would they stop at your request supplying to Urbeni when you start buying from them? Or is in this case exclusivity not important anymore?

If we do not come to agreement and we stop the business together, did you think about your competitive advantage over Aragon."

3.14 Bij brief van 4 maart 2010 heeft Terwa aan ACS kenbaar gemaakt dat de e-mail van 7 januari 2009 een uitlating is in strijd met het verbod in 6.4. van het vonnis van 9 november 2007 en haar gesommeerd tot betaling van een dwangsom van € 25.000,-.

3.15 Vervolgens heeft Terwa bij exploit van 24 maart 2010 ACS aangezegd dat zij aan Terwa een dwangsom verbeurt van € 25.000,-.

3.16 Op 10 september 2010 heeft de voorzieningenrechter van de rechtbank opnieuw vonnis gewezen tussen ACS en Terwa. Ditmaal onder meer naar aanleiding van een door ACS gevorderd verbod voor Terwa de tenuitvoerlegging van het vonnis van 9 november 2007 voort te zetten, voor zover het gaat om de (gestelde) overtreding van het verbod in rechtsoverweging 6.4 van het vonnis van 9 november 2007 door het (hiervoor weergegeven) e-mailbericht van 7 januari 2009.

In rechtsoverweging 5.1. van het dictum van het vonnis van 10 september 2010 heeft de voorzieningenrechter over deze vordering het volgende beslist:

"5.1. verbiedt Terwa c.s. de executie van het vonnis van 9 november 2007 voort te zetten voor zover die executie betrekking heeft op de vermeende overtreding van het onder 6.4 opgelegde verbod door het e-mailbericht van 7 januari 2009 van ACS (...) aan Aragon zulks onder de voorwaarde dat ACS (...) in de reeds tussen partijen aanhangige bodemprocedure de vraag of de dwangsom al dan niet is verbeurd, aan de rechter zullen voorleggen;

5.2. bepaalt dat het onder 5.1. vermelde verbod zal eindigen zodra in de onder 5.1. bedoelde bodemprocedure in eerste aanleg op de vraag naar het verbeurd zijn van de dwangsom is beslist, hetzij doordat de daartoe in te stellen eiswijziging wordt geweigerd, hetzij doordat die eiswijziging wordt toegestaan maar op de vraag naar het verbeurd zijn van de dwangsom vervolgens afwijzend wordt beslist;"

4. De motivering van de beslissing in hoger beroep

4.1 Het gaat in deze bodemprocedure in principaal hoger beroep om de vraag of Terwa door haar vervaardiging en verhandeling van de onder 3.9 afgebeelde trekhaken onrechtmatig handelt jegens ACS. ACS heeft de door haar gestelde onrechtmatigheid gebaseerd op slaafse nabootsing, auteursrecht en oneerlijke mededinging en daarbij gevorderd als weergegeven in de akte wijziging van eis van 6 oktober 2010.

4.2 De rechtbank heeft de vorderingen van ACS grotendeels afgewezen. Zij heeft ACS op de voet van artikel 1019h Rv voor het auteursrechtelijke gedeelte van het geschil veroordeeld in de volledige proceskosten van Terwa.

4.3 Het principaal hoger beroep strekt – blijkens de grieven 3 en 22 – ertoe dat het hof alsnog de vorderingen van ACS, zoals deze door haar zijn weergegeven in de akte wijziging van eis van 6 oktober 2010, zal toewijzen. Getet op de overige grieven legt het principaal hoger beroep de toewijsbaarheid van de vorderingen van ACS op al de daartoe aangevoerde gronden aan het hof ter beoordeling voor. De grieven 4 tot en met 16 betreffen daarbij het beroep van ACS op slaafse nabootsing, de grieven 17 en 18 de auteursrechtelijke grondslag en grief 19 het beroep op oneerlijke mededinging. De grieven 20 en 21 keren zich tegen de afwijzing van de door ACS gevorderde verklaring voor recht dat het 'wapperverbod' uit het kortgedingvonnis van 9 november 2007 komt te vervallen. De grieven 22 en 23, ten slotte, hebben betrekking op de proceskosten.

4.4 In het incidenteel hoger beroep is grief 1 gericht tegen de beslissing van de rechtbank dat ACS met haar (hiervoor onder 3.13 weergegeven) e-mail het door de voorzieningenrechter gegeven verbod niet heeft overtreden. Grief 2 in het incidenteel hoger beroep komt op tegen de proceskostenveroordeling, die volgens Terwa door de rechtbank ten

onrechte is gematigd tot het desbetreffende indicatietarief.

In het principaal hoger beroep

Slaafse nabootsing

4.5 ACS heeft in verband met haar beroep op slaafse nabootsing onder de grieven 4 en 7 gewezen op – de combinatie van – zes elementen die volgens haar (slaafs) zijn nagebootst door Terwa. Het gaat daarbij om:

- i) de vorm van de kogelstang
- ii) de vorm van het koppelstuk
- iii) de rechthervormige pletting aan uiteinde stang
- iv) het gebruik van de lasnaad
- v) de plateau knop met S-vormige verhoging
- vi) de inbouwmaten.

4.6 Het hof stelt voorop dat volgens vaste jurisprudentie van de Hoge Raad nabootsing van een product dat niet (langer) wordt beschermd door een recht van intellectuele eigendom in beginsel vrijstaat, maar dat dit beginsel uitzondering lijdt wanneer door die nabootsing verwarring bij het publiek valt te duchten en de nabootsende concurrent tekortschiet in zijn verplichting om bij het nabootsen alles te doen wat redelijkerwijs, zonder afbreuk te doen aan de deugdelijkheid of bruikbaarheid van zijn product, mogelijk en nodig is om te voorkomen dat door gelijkheid van beide producten gevaar voor verwarring ontstaat (zie onder meer HR 20 november 2009, LJN: BJ6999).

4.7 Uitgangspunt is derhalve dat nabootsing – bij gebreke van een recht van intellectuele eigendom – vrijstaat en dat deze vrijheid slechts beperkt wordt indien bij nabootsing gevaar voor verwarring bij het publiek valt te duchten, in welk geval de nabootser binnen de hiervoor aangegeven grenzen gehouden is die verwarring te voorkomen. Het gaat daarbij om gevaar voor verwarring bij het relevante publiek omtrent de herkomst van de desbetreffende producten. Hiervoor geldt naar het oordeel van het hof dat het gevaar voor verwarring geringer zal zijn indien het relevante publiek bestaat uit een gespecialiseerde groep van afnemers, waarvan immers een verhoogde mate van productkennis en oplettendheid mag worden verwacht.

4.8 Kenmerkend voor deze zaak is dat het gaat om halffabrikaten, componenten die zijn bestemd om te worden ingebouwd in een meer omvattend systeem. De door beide partijen gefabriceerde trekhaksystemen worden geleverd aan fabrikanten en leveranciers van integrale trekhaken, die door laatstgenoemden onder hun eigen naam worden verkocht aan (met name) autofabrikanten, auto-importeurs en inbouwers (fitters). Desgevraagd is ter zitting door ACS verklaard dat in de advertenties van de leveranciers van de complete trekhaken gericht op hun afnemers de naam van de fabrikant van dit halffabrikaat (in casu ACS) niet wordt vermeld. In zoverre verschillen de beweerd nagebootste producten van bijvoorbeeld componenten van personal computers, zoals met name processors, waarvan de (merk)naam soms op het eindproduct is vermeld en als zodanig wordt geadverteerd. De complete trekhaken worden daarentegen als geheel verhandeld enkel onder de naam van de desbetreffende fabrikant of leverancier. Weliswaar zijn, zoals ter gelegenheid van het pleidooi nog onweersproken is opgemerkt, in de complete trekhaken aan de onderzijde van de afneembare trekhaken van ACS de letters "ACS" nog steeds zichtbaar, doch het hof leidt hieruit niet af dat de complete trekhaken (mede) onder de naam van ACS

op de markt worden gebracht.

Naar het oordeel van het hof bestaat het relevante publiek voor de door ACS gefabriceerde trekhaken derhalve uit de fabrikanten en leveranciers van de complete trekhaken, een beperkte en gespecialiseerde groep van afnemers, en niet uit de veel grotere groep van eindgebruikers (consumenten) van trekhaken.

4.9 ACS heeft bij memorie van grieven (onder grief 6) gesteld dat zich bij de fabrikanten van complete trekhaken die de trekhaaksystemen van ACS en Terwa afnemen, geen verwarring voordoet. Wel heeft zij aangevoerd dat bij het personeel in de fabriek van de trekhaakfabrikanten incidenteel verwarring kan ontstaan over de herkomst van de trekhaken, waarbij zij heeft verwezen naar een e-mail van Rameder (inleiding op de grieven, p. 27, productie 17 van ACS), doch in het licht van de door het hof verlangde grotere mate van oplettendheid onder de fabrikanten van de trekhaken die de trekhaaksystemen van eiser en gedaagde afnemen, en mede gegeven het feit dat in de trekhaken van ACS de letters "ACS" duidelijk zichtbaar zijn gestanst, acht het hof het gevaar voor verwarring in casu niet voldoende onderbouwd. Het moet er dan ook voor worden gehouden dat zich bij de initiële aankoop door de fabrikanten geen tot de vorm van de voor inbouw in de integrale trekhaaksystemen bedoelde afneembare trekhaken te herleiden verwarringsgevaar valt te duchten.

4.10 Vervolgens moet worden onderzocht of als gevolg van de (volgens ACS slaafs nagebootste) vorm van de Terwa-trekhaken elders in de productieketen gevaar voor verwarring kan worden aangenomen. Volgens ACS (memorie van grieven, p. 26/27, verwijzend naar p. 18 e.v. van de akte van 6 april 2011) is verwarringsgevaar met name aan de orde bij de fitters. Dat fitters als Witter en GDW bij de producenten van de systemen (ongeacht of daarin trekhaken van ACS of Terwa zijn verwerkt) zelf ervoor kiezen de systemen en systeemonderdelen onder dezelfde naam (Quantum respectievelijk T 30) verder te verwerken, acht het hof evenwel een eigen keuze van die fitter, die geen aan Terwa toerekenbaar gevaar voor herkomstverwarring oplevert, daargelaten dat ACS zulk verwarringsgevaar (bij GDW en Witter) ook niet met voorbeelden van door die keuze – bij de desbetreffende fitter – opgetreden verwarring heeft onderbouwd. Ook heeft ACS haar stelling dat zich zodanige (uitsluitend) 'post sale' verwarring voordoet binnen de organisatie van de afnemers van de complete trekhaken met de enkele e-mail van Rameder en Aragon onvoldoende onderbouwd. Evenmin heeft ACS voldoende toegelicht dat zij – zo op dat niveau verwarring binnen de organisatie van de afnemer plaatsvindt – daardoor schade lijdt en/of zij enig ander (toereikend) belang heeft bij een verstrekkend verbod als in deze procedure is gevorderd. Zoals hiervoor al is vermeld, is (het gevaar van) verwarring ná verwerking van de trekhaken in de ophangsystemen in de daarop volgende schakels van de productie-/handelsketen niet (voldoende concreet) gesteld en onderbouwd, waarbij het hof aantekent dat van de fitters en ander afnemers van complete trekhaken, zoals in rov. 4.8 is overwogen, een grotere mate van productkennis en oplettendheid mag worden verwacht, waarbij tevens in aanmerking moet worden genomen dat in de complete trekhaken voor zover daarin afneembare trekhaaksystemen van ACS zijn verwerkt de letters "ACS" goed zichtbaar zijn gebleven. Voor zover ACS bij pleidooi in hoger beroep op dat punt nog aanvullende feitelijke stellingen heeft betrokken, die verder mochten gaan dan hetgeen ACS op de hiervoor genoemde vindplaatsen heeft aangevoerd, betreft het nieuwe grieven waaraan het hof gezien de twee conclusie-regel voorbij zal gaan.

4.11 ACS heeft tevens aangevoerd dat zich bij de eindgebruikers (consumenten) verwarring voordoet, doch dergelijke verwarring, mocht daarvan al sprake zijn, is naar het

oordeel van het hof, zoals in rov. 4.8 overwogen, niet relevant. Ten overvloede merkt het hof op dat ACS niet voldoende (onderbouwd) heeft gesteld dat bij eindgebruikers enige kennis over de herkomst van de trekhaaksystemen bestaat en dat zij door de vorm van de trekhaken van Terwa in verwarring zijn geraakt of dat valt aan te nemen dat zij daardoor in verwarring kunnen raken. Hetgeen door ACS bij pleidooi is gesteld omtrent eindgebruikers die zich incidenteel bij ACS zouden melden met een verzoek om reservesleutels, doet hieraan niet af.

4.12 Het voorgaande brengt mee dat het beroep op slaafse nabootsing faalt nu niet is komen vast te staan dat er sprake is van gevaar voor verwarring onder het relevante publiek. De overige op slaafse nabootsing betrokken stellingen behoeven dan ook geen bespreking meer. De desbetreffende **grievens 4 tot en met 16** falen derhalve.

Auteursrecht

4.13 De **grievens 17 en 18** komen op tegen het oordeel van de rechtbank dat de vorderingen (ook) niet op de door ACS aangevoerde auteursrechtelijke grondslag toewijsbaar zijn. Volgens de grieven heeft de rechtbank miskend dat de vormgeving van de trekhaken van ACS niet louter door technische overwegingen zijn bepaald en het resultaat is van persoonlijke keuzes, terwijl ook een samenvoeging van niet beschermde elementen een auteursrechtelijk werk kunnen opleveren.

4.14 Het hof stelt bij de beoordeling van deze grieven het volgende voorop (zie: HR 12 april 2013, LJN BY1532, (TrippTrapp)).

(a) Om voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking te komen, is vereist dat het desbetreffende werk een eigen, oorspronkelijk karakter heeft en het persoonlijk stempel van de maker draagt (vgl. HR 30 mei 2008, LJN BC2153, NJ 2008/556(Endstra)). Het HvJEU heeft de maatstaf aldus geformuleerd dat het moet gaan om "een eigen intellectuele schepping van de auteur van het werk" (HvJEU 16 juli 2009, nr. C-5/08, LJN BJ3749, NJ 2011/288 (Infopaq I)).

(b) Deze maatstaf geldt evenzeer indien het een gebruiksvoorwerp betreft (vgl. BenGH 22 mei 1987, nr. A 85/3, LJN AK1803, NJ 1987/881 en HR 15 januari 1988, LJN AG5738, NJ 1988/376 (Screenoprints)). Aanleiding voor de veronderstelling dat zulks naar Europees recht anders zou zijn, is er niet.

(c) Dit werkbegrip vindt zijn begrenzing waar het eigen, oorspronkelijk karakter enkel datgene betreft wat noodzakelijk is voor het verkrijgen van een technisch effect. Elementen van het werk die louter een technisch effect dienen of te zeer het resultaat zijn van een door technische uitgangspunten beperkte keuze, zijn van bescherming uitgesloten (vgl. HvJEU 22 december 2010, nr. C-393/09, LJN BP0405, NJ 2011/289 (BSA) en HR 16 juni 2006, LJN AU8940, NJ 2006/585 (Kecofa/Lancôme)). Daarbij verdient opmerking dat deze uitsluiting van auteursrechtelijke bescherming zich niet uitstrekt tot alle elementen die een technische functie bezitten: daarmee zou de industriële vormgeving ten onrechte buiten het bereik van het auteursrecht geplaatst worden.

(d) Het feit dat het werk voldoet aan technische en functionele eisen laat onverlet dat de ontwerpmarges of keuzemogelijkheden zodanig kunnen zijn dat voldoende ruimte bestaat voor creatieve keuzes van de maker die een werk in auteursrechtelijke zin kunnen opleveren (vgl. HR 8 september 2006, LJN AX3171, NJ 2006/493 (Slotermeervilla's)).

(e) Voor de beantwoording van de vraag of sprake is van inbreuk op een auteursrecht op een gebruiksvoorwerp dient beoordeeld te worden in welke mate de totaalindrukken van het beweerdelijk inbreuk makende werk en het beweerdelijk bewerkte of nagebootste werk overeenstemmen. De auteursrechtelijk beschermde trekken of elementen van laatstbedoeld

werk zijn daarbij bepalend, met dien verstande dat ook een verzameling of bepaalde selectie van op zichzelf niet beschermde elementen, een (oorspronkelijk) werk kan zijn in de zin van de Auteurswet, mits die selectie het persoonlijk stempel van de maker draagt. Bij de vergelijking van de totaalindrukken dienen dus ook onbeschermde elementen in aanmerking te worden genomen, voor zover de combinatie van al deze elementen in het beweerdelijk nagebootste werk aan de "werktoets" beantwoordt. Voorts geldt dat de enkele omstandigheid dat het werk of bepaalde elementen daarvan, past (passen) binnen een bepaalde mode, stijl of trend niet betekent dat het werk of deze elementen zonder meer onbeschermd zijn. Onderzocht moet worden of de vormgeving van de (combinatie van de) verschillende elementen zodanig is dat aangenomen kan worden dat met het ontwerp door de maker op een voldoende eigen wijze uiting is gegeven aan de vigerende stijl, trend of mode (HR 29 december 1995, LJN ZC1942, NJ 1996/546 (Decaux/Mediamax)).

4.15 Beoordeeld naar de hiervoor vermelde maatstaven is het hof van oordeel dat de onderhavige trekhaken van ACS niet voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking komen. Voor auteursrechtelijke bescherming is vereist dat het (beweerde) werk oorspronkelijk is, derhalve niet ontleend aan een ander werk. Vast staat dat de (onder 3.10 weergegeven) trekhaken van Bosal reeds bestonden op het moment waarop de trekhaken van ACS werden ontworpen. Een vergelijking van de horizontale en verticale trekhaken van Bosal enerzijds en die van ACS anderzijds levert het volgende op. Bij alle vier de trekhaken is de vorm van de bol (nagenoeg) gelijk. Bij de verticale trekhaken is de kromming, lengte en dikte van de trekhaak nagenoeg gelijk. De horizontale trekhaak van ACS heeft iets kleinere afmetingen en een flauwere kromming. Bij de verticale trekhaak van Bosal ontbreekt een pletting, die bij de horizontale trekhaak van Bosal daarentegen wel voorhanden is, zij het zonder verbreding. De stang van de trekhaken van Bosal heeft een glad en ruw deel, de trekhaken van ACS hebben een gladde stang. De door Bosal gebruikte – eveneens ronde – bedieningsknop heeft (grofweg) dezelfde afmetingen als bij ACS, maar een zandlopervormige greep tegenover de s-vormige greep van de door ACS gebruikte knop. De bedieningsknop bij het verticale systeem van Bosal is iets verlaagd geplaatst ten opzichte van het horizontale deel van de stang, bij het verticale systeem van ACS loopt het horizontale deel van de stang op dezelfde hoogte door in de pletting waarop de bedieningsknop is bevestigd.

4.16 Bij vergelijking van beide systemen geven de trekhaken van ACS in auteursrechtelijk opzicht onvoldoende blijk van oorspronkelijkheid ten opzichte van de voordien reeds bestaande systemen van Bosal. De geringe afwijkingen in vormgeving zijn – naar Terwa genoegzaam heeft toegelicht – voorts zodanig door overwegingen van technische aard bepaald, dat voor die door ACS ingeroepen elementen onvoldoende ruimte voor creatieve keuzes van de ontwerper bestaat om te kunnen spreken van een werk dat een eigen, oorspronkelijk karakter heeft en het persoonlijk stempel van de maker draagt. Hetgeen ACS voor haar andersluidende standpunt heeft aangevoerd, acht het hof onvoldoende. De keuze voor een lasnaad in plaats van een andere verbinding is naar het oordeel van het hof geen vormgevingselement, maar een zuiver technische keuze. Ook voor de geplette basis van de knop heeft Terwa voldoende toegelicht dat deze een technische functie heeft, terwijl die pletting al bij de (horizontale) trekhaken van Bosal voorkwam. De tulp- en trechtersvormige verbreding van de pletting zoals toegepast door ACS heeft, naar Terwa voldoende heeft toegelicht, een overwegend technische functie (bescherming van de knop) en ligt voorts (indien voor een verbreding van de pletting wordt gekozen) zodanig voor de hand dat deze niet als creatief in auteursrechtelijke zin kan worden aangemerkt. De knop is als zodanig niet door ACS ontworpen en wordt door bovendien door Terwa in een opvallend afwijkende

(blauwe) kleur op haar trekhaken aangebracht. Voorts heeft Terwa voldoende toegelicht dat de s-vormige greep op de knop functionele voordelen heeft boven alternatieve knoppen (zoals die bij Bosal). Van creativiteit in auteursrechtelijke zin is ook voor deze door ACS aangevoerde elementen geen sprake. Anders dan ACS heeft gesteld, doet daaraan in dit geval niet af dat op de genoemde onderdelen ook afwijkende (vormgevings)keuzes hadden kunnen worden gemaakt.

Het hof begrijpt uit de grieven dat ACS zich in het kader van het auteursrecht in wezen ook alleen op de combinatie van de (onder 4.5 genoemde) elementen beroept. Ook die combinatie van onbeschermd elementen is in dit geval echter onvoldoende om voor auteursrechtelijke bescherming in aanmerking te komen, aangezien het hier een zeer beperkt aantal ontwerpkeuzes betreft, welke afzonderlijke ontwerpkeuzes – ongeacht of deze op nabootsing kunnen worden herleid – alle in overwegende mate berusten op overwegingen van functionele en technische aard.

4.17 Het hof wijst erop dat de toets in dit auteursrechtelijke beoordelingskader ook niet is of door de gelijkenis van de trekhaken verwarring kan ontstaan bij het relevante publiek, noch of Terwa ter vermijding van verwarring andere uitvoeringsvarianten had kunnen (of moeten) kiezen. Voor zover ACS onder grief 18 betoogt dat de enkele omstandigheid dat sprake is van ontlening en van identieke producten reeds tot de conclusie zou moeten leiden dat van auteursrechtinbreuk sprake is, miskent zij daarmee de onder 4.14 vermelde vereisten voor auteursrechtelijke bescherming. Daaraan is niet voldaan in een geval als het onderhavige, waarin geen sprake is van een tot auteursrechtelijke beschermde trekken en/of een auteursrechtelijk beschermd combinatie van op zichzelf onbeschermd trekken te herleiden overeenstemmende totaalindruk.

4.18 De vorderingen van ACS zijn dan ook niet op de daartoe door haar aangevoerde auteursrechtelijke grondslag toewijsbaar.

Oneerlijke mededinging

4.19 Met **grief 19** voert ACS aan dat haar vorderingen hadden moeten worden toegewezen op de grond dat Terwa bij de productie van haar trekhaken onrechtmatig heeft gehandeld door gebruik te maken van de bedrijfsgeheimen van ACS. Zoals wordt bevestigd door de opinies van de hoogleraren van de TU Delft (prod. 44), moet Terwa bij de ontwikkeling van haar trekhaken gebruik hebben gemaakt van de tekeningen van ACS of gebruik hebben gemaakt van laserscans van die trekhaken van ACS, aldus de grief.

4.20 Terwa heeft in dit verband gesteld dat haar medewerkers de voor de vervaardiging van de onderhavige trekhaken vereiste know how reeds eerder bij Bosal hadden opgedaan en voorts dat de trekhaken een aantal (technische) verschillen kennen, waarbij zij heeft gewezen op het verspanstelsel, afwijkende opnamehuis en de afwijkingen van de knop (kleur/plaatje).

4.21 Uit de het deskundigenbericht van de hoogleraren van de TU Delft blijkt niet duidelijk of deze deskundigen met deze gegevens rekeningen hebben gehouden bij hun hier bedoelde oordeel. Voorts heeft ACS haar desbetreffende stellingen bij pleidooi ook niet aan deze (nadere) verweren aangepast. Aldus heeft ACS deze grondslag van haar vorderingen in het licht van de gemotiveerde betwisting door Terwa onvoldoende geconcretiseerd en onderbouwd, zodat het hof daaraan voorbij gaat. Bovendien hebben de door ACS aangehaalde deskundigen de mogelijkheid opengelaten dat Terwa, zo begrijpt het hof, de

(vrij verkrijgbare) trekhaken van ACS heeft ingescand. Dit betekent allereerst dat de informatie omtrent de afmetingen en vormgeving van de (vrij verkrijgbare) trekhaken van Terwa voor derden beschikbaar is, zodat van bedrijfsgeheime informatie (in de zin van artikel 39 van het TRIPS-verdrag) geen sprake is, terwijl voorts niet vast staat dat Terwa de onderhavige informatie niet langs die weg heeft verkregen, zonder gebruikmaking van de tekeningen van ACS. Voorts zij eraan herinnerd dat nabootsing van een niet door een recht van intellectuele eigendom beschermd object, behoudens de onder 4.6 genoemde uitzonderingen, in beginsel vrijstaat. Terwa heeft, kortom, onvoldoende concrete stellingen betrokken en (voldoende specifiek) te bewijzen aangeboden, die de – door Terwa betwiste – conclusie kunnen dragen dat Terwa daadwerkelijk haar trekhaken op ongeoorloofde (onrechtmatige) wijze op basis van (ontvreemde) tekeningen van ACS, heeft vervaardigd. Op deze grondslag zijn de vorderingen van ACS dan ook evenmin toewijsbaar.

'Wapperverbod'

4.22 Volgens de **grievens 20 en 21** in principaal hoger beroep heeft de rechtbank ten onrechte de gevorderde verklaring voor recht, dat het in 6.4 van het kortgedingvonnis van 9 november 2007 gegeven verbod komt te vervallen, afgewezen.

4.23 Voor zover ACS in deze grieven het standpunt inneemt dat het door de voorzieningenrechter opgelegde verbod niet mocht worden gegeven omdat (juist) Terwa onrechtmatig handelt door de vervaardiging van haar trekhaken, falen zij, nu dat standpunt hiervoor is verworpen. Ook overigens falen deze grieven, omdat, anders dan ACS betoogt, de door ACS vóór het kort gedingvonnis gedane uitlatingen en het door haar in de procedure ingenomen standpunt over de onrechtmatigheid van het handelen van Terwa, voldoende grond boden voor het geven van het door Terwa verzochte verbod tot het doen van onrechtmatige uitlatingen. Het hof is dan ook met de rechtbank van oordeel dat de gevorderde verklaring voor recht niet toewijsbaar is.

In het incidenteel hoger beroep:

4.24 **Grief 1** in incidenteel hoger beroep is gericht tegen de beslissing van de rechtbank dat ACS met haar (hiervoor onder 3.13 weergegeven) e-mail het door de voorzieningenrechter gegeven verbod niet heeft overtreden.

4.25 De grief faalt. Ook als ervan wordt uitgegaan dat ACS zich in de hier bedoelde e-mail over Terwa uitlaat en een negatief oordeel geeft over het handelen van Terwa, is het in de brief gelegde verband tussen (het ontbreken van) 'fair market considerations' en de prijsstelling van Terwa weinig concreet en lijkt volgens de brief die Terwa verweten (lage) prijsstelling juist (alleen) te zijn gebaseerd op het oogmerk om de klanten van ACS af te pakken. Aldus brengt de brief veeleer tot uitdrukking dat Terwa met haar prijsbeleid (en niet door onrechtmatige nabootsing van de trekhaken van ACS) de klanten van ACS probeert af te pakken. Ook indien ACS in haar brief die handelwijze – die naar de rechtbank ook heeft overwogen in beginsel geoorloofd is – ten onrechte als onbehoorlijk heeft bestempeld, maakt dit de mededeling naar het oordeel van het hof nog niet onrechtmatig in de door de voorzieningenrechter bedoelde zin. De door ACS in haar e-mail aan dat prijsbeleid van Terwa gegeven kwalificatie 'not based on fair marketing considerations' acht het hof overigens niet voldoende concreet en sterk om als (onterechte) verwijzing naar onrechtmatig handelen van Terwa te worden opgevat. Bij het voorgaande neemt het hof in aanmerking dat, hoewel het in 6.4 van het vonnis door

de voorzieningenrechter gegeven verbod ruimer is bedoeld dan het daarin genoemde voorbeeld, dit verbod, gelezen in samenhang met de overige overwegingen van het vonnis, zich juist richt op uitlatingen van ACS waarin Terwa ten onrechte van onrechtmatig handelen wordt beticht. De onderhavige uitlating kan daaronder (nog) niet worden begrepen.

In het principaal en incidenteel hoger beroep:

4.26 **Grief 22 en 23** in principaal hoger beroep en **grief 2** in incidenteel hoger beroep betreffen de kostenveroordeling in eerste aanleg. Volgens de grief van ACS heeft de rechtbank ten onrechte de kosten van het kort geding meegenomen in de kostenveroordeling in de onderhavige bodemprocedure. Voorts betoogt ACS dat gelet de omvang van het op de respectieve grondslagen gevoerde partijdebat, een verdeling van (het hof begrijpt) 2/3 voor de slaafse nabootsing en 1/3 voor de auteursrechtelijke grondslag op zijn plaats is, zodat slechts een derde van de door Terwa gemaakte proceskosten op de voet van artikel 1019h Rv dient te worden vastgesteld en de overige kosten overeenkomstig het liquidatietarief moeten worden begroot.

Volgens de incidentele grief van Terwa had de rechtbank niet de indicatietarieven mogen toepassen. De kostenopgaven waren wel voldoende gespecificeerd, aldus Terwa.

4.27 Het hof overweegt als volgt. De rechtbank heeft, nadat zij partijen in de gelegenheid had gesteld zich over de proceskosten uit te laten, daarover samengevat als volgt geoordeeld (eindvonnis, rov. 2.6 tot en met 2.10). De indicatietarieven dienen in deze zaak zodanig te worden toegepast, aldus dat voor het auteursrechtelijke deel van de procedure niet méér dan het hoogste liquidatietarief van € 25.000,- kan worden toegewezen (rov. 2.6 eindvonnis). Bij gebreke van een deugdelijke omschrijving van de verrichte werkzaamheden in de door Terwa overgelegde kostenoverzichten moeten de kosten die betrekking hebben op de auteursrechtelijke grondslag worden geschat (rov. 2.7 eindvonnis). Het gewicht dat toekomt aan het auteursrechtelijk gedeelte is één/tweede deel. Voldoende aannemelijk is dat Terwa over de periode tot en met 9 juni 2010 en na 23 maart 2011 werkzaamheden heeft verricht in verband met de (tussentijds door ACS ingetrokken) auteursrechtelijke grondslag. De kosten ter voorbereiding van de onderhavige procedure en van het kort geding zijn moeilijk te scheiden en worden geacht (mede) te zijn besteed aan de onderhavige zaak. De vraag in hoeverre partijen in het kader van de schikking in kort geding hebben afgesproken dat de kosten ex artikel 1019h Rv al dan niet in de bodemprocedure konden worden gevorderd, blijft aldus buiten beschouwing. Voor de periode na 23 maart 2011 heeft Terwa voldoende gesteld dat zij werkzaamheden heeft verricht in het kader van 1019h Rv, aldus de rechtbank. Vervolgens heeft de rechtbank de kosten voor salaris van de advocaat voor het auteursrechtelijke deel vastgesteld op € 22.093,05.

4.28 Naar het hof begrijpt heeft de rechtbank dit laatste bedrag kennelijk aldus berekend, dat zij de helft van het over de periode tot en met 9 juni 2010 gevorderde bedrag (€ 25.269,50 x 0,5 = 12.634,75) evenals de helft van de voor de comparitie van 6 april 2011 (€ 4.300,50/2 = € 2.150,25) en de helft van de akte van nadere akte (€ 14.616,10/2 = € 7.308,05) heeft toegewezen.

4.29 Anders dan Terwa heeft gesteld, heeft de rechtbank de door Terwa gevorderde volledige kosten toegewezen, zij het met toepassing van de verdeelsleutel van 0,5 in verband met het aan het auteursrecht dan wel slaafse nabootsing toe te rekenen gedeelte van de werkzaamheden. Nu deze kosten onder het door de rechtbank aan de indicatietarieven ontleende maximum van € 25.000,- bleven, hebben die tarieven uiteindelijk geen rol

gespeeld bij de door de rechtbank gegeven kostenveroordeling. Nu Terwa blijkens haar grief instemt met de door de rechtbank toegepaste verdeelsleutel, ook voor de periode na 23 maart 2011, en de rechtbank die gevorderde kosten integraal – met toepassing van de genoemde verdeelsleutel – heeft toegewezen, behoeft de grief voor zover gericht tegen de overweging van de rechtbank dat de kosten niet deugdelijk zijn omschreven, geen verdere bespreking. Voor zover Terwa in haar pleitnota in hoger beroep alsnog bepleit dat een (nader) onderscheid moet worden gemaakt naar de periode waarover de op auteursrecht betrokken werkzaamheden zijn verricht, vormt dit een nieuwe grief, die in strijd met de ‘twee-conclusieregel’ te laat is aangevoerd. Het hof gaat aan die stelling dan ook voorbij.

4.30 Terwa heeft haar – betwiste – stelling dat in het opheffingskortgeding ter comparitie was afgesproken dat de kosten van dat kort geding in de bodemprocedure konden worden gevorderd, niet van een concreet bewijsaanbod voorzien, zodat, nu het hof voor bewijslevering op dat punt geen aanleiding ziet, van de juistheid van die stelling niet kan worden uitgegaan. Aldus is grief 23 in principaal hoger beroep in zoverre gegrond, dat het ervoor moet worden gehouden dat die kosten niet in de kostenveroordeling hadden kunnen worden meegenomen. Bij gebreke van een door Terwa op het opheffingskort geding betrokken kostenspecificatie, zal het hof de kosten over de periode tot 9 juni 2010 – zoals Terwa ook zelf heeft gedaan (conclusie van antwoord, 58) – schatten op de helft van de over die periode gemaakte kosten.

4.31 Het hof ziet voor de eerste aanleg geen aanleiding een andere verdeelsleutel te hanteren dan de rechtbank heeft gedaan en evenmin voor de door ACS bepleite toepassing van de indicatietarieven, zodat de grief in zoverre faalt.

4.32 Aldus is voor de eerste aanleg voor het auteursrechtelijke deel toewijsbaar: $(0,5 \times € 12.634,75 =) € 6.317,38 + € 2.150,25 + € 7.308,05 = € 15.775,68$. Nu tegen de door de rechtbank op de liquidatietarieven gebaseerde kostenberekening voor het op slaafse nabootsing gebaseerde deel van de werkzaamheden geen grieven zijn gericht, zal het hof van die berekening uitgaan. De kosten voor de eerste aanleg aan de zijde van Terwa worden dan ook vastgesteld op € 4.951,-- voor verschotten en op $(€ 15.775,68 + 1.469,00 =) € 17.244,68$ voor salaris van de advocaat.

4.33 **Grief 22** in principaal hoger beroep, voor het overige een veeggrief, behoeft gelet op het voorgaande geen verdere bespreking.

4.34 Nu ACS en Terwa in hoger beroep geen (voldoende concrete) stellingen hebben betrokken en (voldoende specifiek) te bewijzen hebben aangeboden die, indien bewezen, tot een ander oordeel leiden, gaat het hof aan de bewijsaanbiedingen van ACS en Terwa voorbij.

4.35 Gelet op het voorgaande moet in principaal hoger beroep ACS en in incidenteel hoger beroep Terwa als de (overwegend) in het ongelijk gestelde partij worden aangemerkt. ACS zal daarom in de kosten van het principaal hoger beroep worden veroordeeld en Terwa in de kosten van het incidenteel hoger beroep.

4.36 Het hof is van oordeel dat in het principaal hoger beroep het partijdebat voor 1/3 deel aan de auteursrechtelijke grondslag kan worden toegerekend en voor het overige aan het beroep van ACS op slaafse nabootsing en oneerlijke mededinging. Het incidenteel hoger beroep heeft naar het oordeel van het hof geen betrekking op handhaving van IE-rechten, zodat de kosten daarvan zullen worden vastgesteld op grond van het liquidatietarief.

4.37 Beide partijen hebben met hun in hoger beroep overgelegde kostenoverzichten de gevorderde (integrale) kosten op zichzelf voldoende gespecificeerd. Zij hebben over en weer – behoudens de door ACS voor het pleidooi in hoger beroep gevorderde kosten (pleitnota, onder 54) – ook niet (voldoende) betwist dat de gevorderde kosten (wat betreft het aantal gevorderde uren of het daarbij gehanteerde uurtarief) niet redelijk of evenredig zijn, zodat het hof ervan uitgaat dat de gevorderde kosten redelijk en evenredige kosten zijn. Alleen voor het hoger beroep heeft Terwa gesteld dat de kosten van ACS voor het pleidooi niet meer dan € 3.465,- kunnen bedragen. Bij gebreke van een daarop door ACS gegeven nadere toelichting zal het hof van de juistheid van dit verweer van Terwa uitgaan. Tegen de voorgaande achtergrond acht het hof niet van belang of – zoals mr. Bakkers ter gelegenheid van het pleidooi nog heeft aangevoerd – mr. Mak de door haar (kantoor) gemaakte en gevorderde redelijke en evenredige kosten al heeft doórbelast en/of deze reeds door ACS zijn voldaan. De door ACS gevorderde btw is evenwel niet toewijsbaar. In het licht van het door Terwa daarop gevoerde verweer dat ACS de btw kan verrekenen, had het immers op de weg van ACS gelegen toe te lichten en te onderbouwen waarom btw als kosten in de zin van artikel 1019h Rv toewijsbaar zijn, hetgeen ACS evenwel heeft nagelaten.

4.38 Terwa noch ACS hebben in hun kostenoverzichten nader gespecificeerd of de werkzaamheden op het principaal dan wel het incidenteel hoger beroep betrekking hebben gehad, zodat het hof deze kosten zal schatten. Het hof is van oordeel dat het aandeel van het incidenteel hoger beroep, gelet op de relatief geringe omvang daarvan, op 1/5 deel van de werkzaamheden moet worden geschat, zodat voor het principaal hoger beroep 4/5 deel van (1/3 van) de door Terwa gevorderde kosten zijnde ($\text{€ } 34.112,94 \times 0,8 \times 1/3 =$) € 9.096,78 toewijsbaar is en voor het principaal hoger beroep 1/5 van (1/3 van) de door ACS gevorderde kosten, waarbij dan de kosten voor de door ACS ingeroepen deskundigen – die uitsluitend in principaal hoger beroep zijn gemaakt – buiten beschouwing moeten worden gelaten.

4.39 Voor het 2/3 deel dat op slaafse nabootsing en oneerlijke mededinging is gebaseerd, zal het hof de kosten begroten overeenkomstig het liquidatietarief. Aldus dient ACS aan Terwa in principaal hoger beroep $2/3 \times (3 \text{ punt} \times \text{tarief II}) = \text{€ } 1.788,-$ te voldoen. De kosten van het incidenteel hoger beroep zullen, zoals hiervoor onder 4.36 is overwogen, worden vastgesteld aan de hand van het liquidatietarief.

5. Slotsom

In het principaal hoger beroep:

5.1 Grief 23 slaagt gedeeltelijk, de overige grieven falen. Het bestreden vonnis zal worden bekrachtigd, behoudens de door grief 23 met succes bestreden kostenveroordeling.

5.2.1 Als de (overwegend) in het ongelijk te stellen partij zal het hof ACS in de kosten van het principaal hoger beroep veroordelen.

5.2.2 De kosten voor de procedure in principaal hoger beroep aan de zijde van Terwa zullen worden vastgesteld op:

- griffierecht	€ 683,-
- salaris advocaat ex art. 1019h Rv	€ 9.096,78 ($1/3 \times 4/5 \times 34.112,94$)
- salaris advocaat	€ 1.788,- ($3 \text{ punten} \times \text{tarief II} \times 2/3$)
Totaal	€ 11.567,78

In het incidenteel hoger beroep:

5.3 De grieven falen, zodat het bestreden vonnis moet worden bekrachtigd.

5.4.1 Als de in het ongelijk te stellen partij zal het hof Terwa in de kosten van het incidenteel hoger beroep veroordelen.

5.4.2 De kosten voor de procedure in incidenteel hoger beroep aan de zijde van ACS zullen worden vastgesteld op:

- salaris advocaat	€ 1.341,- (1,5 punten x tarief II)
totaal	€ 1.341,-

6. De beslissing

Het hof, recht doende in hoger beroep:

in principaal hoger beroep:

bekrachtigt de vonnissen van de rechtbank Utrecht van 22 februari 2012 en 14 november 2012, behoudens de kostenveroordeling onder 3.2 van het dictum van het vonnis van 14 november 2012, vernietigt dat vonnis in zoverre en doet in zoverre opnieuw recht:

veroordeelt ACS in de proceskosten in eerste aanleg aan de zijde van Terwa, begroot op € 4.951,- voor verschotten en op € 17.244,68 voor salaris van de advocaat;

veroordeelt ACS in de kosten van het hoger beroep, aan de zijde van Terwa begroot op € 11.567,78;

in incidenteel hoger beroep:

bekrachtigt de vonnissen van de rechtbank Utrecht van 22 februari 2012 en 14 november 2012;

veroordeelt Terwa in de kosten van het hoger beroep, aan de zijde van ACS begroot op € 1.341,-;

in principaal en incidenteel hoger beroep:

verklaart dit arrest (voor zover het de hierin vermelde proceskostenveroordelingen betreft) uitvoerbaar bij voorraad;

wijst het meer of anders gevorderde af.

Dit arrest is gewezen door mrs. B.J. Lenselink, F.W.J. Meijer en P.B. Hugenholtz, ondertekend door mr. F.W.J. Meijer en in tegenwoordigheid van de griffier in het openbaar uitgesproken op 8 juli 2014.

Uitgegeven voor grosse
op 8-7-2014
door de griffier van het Gerechtshof
Arnhem-Leeuwarden